

Лекція 5

Тема лекції: «Правила і техніка догляду підкарантинних матеріалів. Права і обов'язки інспектора з карантину рослин»

План лекції

1. Ділові взаємовідносини інспектора з карантину рослин.
2. Особливості фітосанітарного огляду вантажів і транспортних засобів.
3. Положення про порядок ввезення і перевірки імпортного насінневого та садивного матеріалу, деревини, тари.

Література

Мовчан О. М., Устінов І. Д. Карантинні шкідливі організми. Київ : Світ, 2000. 197 с.

Вигера С. М., Ключевич М. М., Ковальчук Р. Л. Холізм наук і освіти про здоров'я природи, якість харчових ресурсів, технології та їжу. Наукові аспекти збереження та відновлення природних ресурсів в умовах сучасного розвитку суспільства : Наукова монографія. Рига, Латвія : “Baltija Publishing”, 2024. С. 561–572.

Ключевич М. М., Вигера С. М., Ковальчук Р. Л. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку органічного виробництва фітопродукції в Україні. *Moderní aspekty vědy: XLIX. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. P. 147– 156.*

Вигера С. М., Ключевич М. М., Ковальчук Р. Л. Обґрунтування новітньої методології забезпечення здоров'я фітоценозів. *Moderní aspekty vědy: XLVII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. P. 166–175.*

Курс лекцій з навчальної дисципліни «Зовнішній і внутрішній карантин» для студентів ОС «Магістр» спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» / [Гурманчук О. В., Плотницька Н. М., Невмержицька О. М.]. Житомир, ПНУ. 2022. 93 с.

Барановський М.М., Устінов І.Д., Мовчан О.О. Рекомендації з ідентифікації та захисту рослин від адвентивних видів трипсів в умовах закритого ґрунту України. Біла Церква, 2000. 37с.

Станкевич С. В., Леженіна І. П., Мешкова В. Л. Лісова ентомологія: назви основних шкідників лісових насаджень. Вид. 2-ге, перероб. і доп.. Житомир: Видавництво «Рута», 2023. 136.

Зміст лекції

1. Права і обов'язки інспектора з карантину рослин.

Організація та здійснення державного контролю з карантину рослин покладається на державних інспекторів з карантину рослин.

Державними інспекторами з карантину рослин є спеціалісти Державної служби з карантину рослин України.

На посадових осіб, яким надано повноваження державних інспекторів з карантину рослин, поширюється дія Закону України "Про державну службу".

Права та обов'язки

Під час здійснення державного контролю з карантину рослин державні інспектори з карантину рослин у межах своїх повноважень мають право:

-проводити фітосанітарні процедури до об'єктів регулювання; затримувати об'єкти регулювання для інспектування та фітосанітарної експертизи, якщо вони переміщуються без відповідних фітосанітарних документів або не відповідають фітосанітарним вимогам;

-здійснювати державний контроль та нагляд, інспектування та моніторинг відповідної території, об'єктів регулювання;

-від імені органу Державної служби з карантину рослин видавати документи дозвільного характеру;

-отримувати інформацію, необхідну для здійснення повноважень відповідно до закону;

-проводити відбір зразків з партії рослин і рослинних продуктів для проведення фітосанітарної експертизи відповідно до закону;

-видавати в межах своїх повноважень розпорядження, що підлягають обов'язковому виконанню, на здійснення фітосанітарних заходів;

-надавати висновки органам страхування щодо завданих збитків внаслідок ліквідації карантинних організмів;

-накладати у порядку, встановленому законом, адміністративні стягнення на осіб, винних у порушенні законодавства про карантин рослин;

-безперешкодного доступу до потужностей (об'єктів) виробництва та обігу об'єктів регулювання рослин за наявності підстав для проведення перевірок, визначених Законом України "Про карантин рослин" та іншими законами України, та за умови надання особам офіційного направлення на перевірку.

Державні інспектори з карантину рослин України зобов'язані:

-у разі виявлення карантинних організмів протягом доби внести відповідні подання про запровадження карантинного режиму;

-діяти на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені законом, і додержуватися вимог нормативно-правових актів у сфері карантину рослин;

-забезпечувати конфіденційність будь-якої інформації, яка становить комерційну таємницю, за винятком випадків, передбачених законом;

-надавати документи, які засвідчують їх повноваження;

-надавати власникам об'єктів регулювання, які підлягають державному контролю, акти про результати нагляду, інспектування та моніторингу.

Державний інспектор з карантину рослин України повинен знати:

Конституцію України, закони України "Про карантин рослин", "Про державну службу", "Про боротьбу з корупцією", "Про основні засади державного нагляду та контролю у сфері господарської діяльності", "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності", постанови Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 року N 705 "Про деякі питання реалізації Закону України "Про карантин рослин", від 25 червня 2008 року N 578 "Про затвердження переліку платних послуг Державної служби з карантину рослин та розміру плати за їх надання", від 30 жовтня 2008 року N 947 "Про затвердження Порядку розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності у сфері карантину рослин", нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства аграрної політики України з питань карантину рослин, інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність Державної служби з карантину рослин України.

Кваліфікаційні вимоги

На посаду головного державного інспектора з карантину рослин АР Крим, областей, міст Києва і Севастополя призначається особа, яка є громадянином України, має вищу освіту за фахом "Захист рослин", "Агрономія", "Агрохімія" з освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра, стаж роботи за фахом не менше п'яти років або на керівних посадах в галузі сільського господарства не менше п'яти років.

На посаду заступника головного державного інспектора з карантину рослин АР Крим, областей, міст Києва і Севастополя, головного спеціаліста - державного інспектора з карантину рослин, завідувача відділу - державного інспектора з карантину рослин призначається особа, яка є громадянином України, має вищу освіту за фахом "Захист рослин", "Агрономія", "Агрохімія" з освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра, стаж роботи за фахом не менше п'яти років або на керівних посадах в галузі сільського господарства не менше трьох років.

На посаду провідного спеціаліста - державного інспектора з карантину рослин призначається особа, яка є громадянином України, має вищу освіту з освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра за фахом "Захист рослин", "Агрономія", "Агрохімія", має стаж роботи за фахом не менше двох років або є молодим спеціалістом.

2. Ділові взаємовідносини інспектора з карантину рослин.

Державні інспектори з карантину рослин у межах своїх повноважень мають право:

-проводити фітосанітарні процедури до об'єктів регулювання; затримувати об'єкти регулювання для інспектування та фітосанітарної експертизи, якщо вони переміщуються без відповідних фітосанітарних

документів або не відповідають фітосанітарним вимогам;

-здійснювати державний контроль та нагляд, інспектування та моніторинг відповідної території, об'єктів регулювання;

-отримувати інформацію, необхідну для здійснення повноважень відповідно до закону;

-проводити відбір зразків з партії рослин і рослинних продуктів для проведення фітосанітарної експертизи відповідно до закону;

-видавати в межах своїх повноважень розпорядження, що підлягають обов'язковому виконанню, на здійснення фітосанітарних заходів;

-надавати висновки органам страхування щодо завданих збитків внаслідок ліквідації карантинних організмів;

-накладати у порядку, встановленому законом, адміністративні стягнення на осіб, винних у порушенні законодавства про карантин рослин;

-безперешкодного доступу до потужностей (об'єктів) виробництва та обігу об'єктів регулювання рослин за наявності підстав для проведення перевірок, визначених цим та іншими законами України, та за умови надання особам офіційного направлення на перевірку, в якому зазначаються дата його видачі, назва органу Державної служби з карантину рослин України, мета, вид перевірки, підстави, дата початку та дата закінчення перевірки, посади, звання та прізвища посадових осіб органу Державної служби з карантину рослин України, які проводитимуть перевірку. Направлення на перевірку є дійсним за умови наявності підпису керівника органу Державної служби з карантину рослин України, скріпленого печаткою органу Державної служби з карантину рослин України. Ненадання цих документів або їх надання з порушенням вимог, встановлених у цій статті, є підставою для недопущення посадових осіб органу Державної служби з карантину рослин України до проведення перевірки. Проведення перевірок органами Державної служби з карантину рослин України не повинно порушувати встановленого режиму роботи осіб.

Провідні спеціалісти інспекції - державні інспектори з карантину рослин зобов'язані:

-у разі виявлення карантинних організмів протягом доби внести відповідні подання про запровадження карантинного режиму;

-діяти на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені законом, і додержуватися вимог нормативно-правових актів у сфері карантину рослин;

-забезпечувати конфіденційність будь-якої інформації, яка становить комерційну таємницю, за винятком випадків, передбачених законом;

-надавати документи, які засвідчують їх повноваження;

-надавати власникам об'єктів регулювання, які підлягають державному контролю, акти про результати нагляду, інспектування та моніторингу.

За порушення вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів державні інспектори з карантину рослин несуть передбачену законом відповідальність.

Питанням локалізації та ліквідації обмежено розповсюджених карантинних організмів на території області займається відділ внутрішнього

карантину, до складу якого входять 17 пунктів з карантину рослин, які розташовані в районах. Всі пункти забезпечені приміщеннями, лабораторним обладнанням, комп'ютерною технікою, корпоративним мобільним зв'язком, транспортними засобами.

Крім здійснення фітосанітарного контролю, державний інспектор ППКР з метою визначення фітосанітарного стану повинен:

1. Періодично обстежувати на території пункту пропуску складські приміщення, місця зберігання та переробки імпортованих підкарантинних матеріалів (що доводить до відома начальників КПП прикордонних військ України, митниці та начальника залізничної станції). Обстеження проводять згідно з діючими методиками за затвердженими графіками;

2. Здійснювати огляд посівів та насаджень, які розміщені на території пункту пропуску та 3-кілометрової зони, згідно з планом обстежень та методик (що доводить до відома начальників КПП прикордонних військ України, митниці та начальника залізничної станції). На кожному ППКР повинні бути: технологічна схема здійснення фітосанітарного контролю, карта-схема 3-кілометрової зони, зібраний колекційний та гербарний матеріал, документація обстеження;

При виявленні внаслідок обстежень карантинних шкідників, хвороб рослин і бур'янів подавати їх на підтвердження в карантинну лабораторію, вжити заходів з локалізації та ліквідації виявленого вогнища, впровадження особливого карантинного режиму, що фіксується у відповідному журналі реєстрації проведення контрольних обстежень та обстежень 3-кілометрової зони.

Роботи із забезпечення проведення знезараження підкарантинних матеріалів та об'єктів, які переміщуються через державний кордон, організують державні інспекції з карантину рослин Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя.

Контроль за виконанням робіт із знезараження підкарантинних матеріалів здійснює Укрголовдержкарантин.

Використання підкарантинного матеріалу дозволяється тільки після того, як державний інспектор з карантину рослин разом зі спеціалістом фумігаційного загону перевірить ефективність проведення знезараження.

Рефрижерація плодів цитрусових проводиться вантажоотримувачем в холодильних камерах з дотриманням умов, що встановлені нормативно-правовими актами, і під контролем державного інспектора з карантину рослин.

Взаємодія посадових осіб митних органів та посадових осіб Державної служби з карантину рослин України під час здійснення попереднього документального контролю товарів у пунктах пропуску через державний кордон України визначається актами законодавства.

3. Особливості фітосанітарного огляду вантажів і транспортних засобів.

Підкарантинні матеріали, що ввозяться в Україну, а також транзитні та реекспортні підкарантинні матеріали у пунктах пропуску на державному кордоні України підлягають фітосанітарному контролю державними інспекторами з карантину рослин.

За здійснення фітосанітарного контролю встановлюється наявність або відсутність будь-яких шкідників, хвороб рослин і бур'янів у підкарантинних матеріалах і об'єктах.

Фітосанітарний контроль підкарантинних матеріалів і об'єктів, транспортних засобів у пунктах пропуску на державному кордоні здійснюється державним інспектором з карантину рослин в зоні митного контролю одночасно з митним оглядом до проведення розвантажувальних операцій, а також у процесі розвантаження чи перевантаження і після його завершення. На цей період на супроводжуваних документах проставляється штамп встановленого зразка. За результатами проведеного огляду ставляться відповідні штампи. Працівники митниць проводять митне оформлення лише після проведення фітосанітарного контролю і сприяють його проведенню, повідомляючи про надходження підкарантинних матеріалів і об'єктів державним інспекторам з карантину рослин.

Фітосанітарний контроль всіх транспортних засобів, підкарантинних матеріалів, рослинних вкладень у багажах пасажирів, членів екіпажів, команд, а також поштових відправлень, що надходять з-за кордону, реєструється державним інспектором ППКР у журналі реєстрації фітосанітарного контролю та лабораторних експертиз підкарантинних матеріалів і транспортних засобів, що прибувають з-за кордону в Україну через пункт пропуску, а вся інформація про проведені роботи під час чергування, що повинен зробити змінний інспектор, фіксується в журналі чергувань державних інспекторів на ППКР.

Після того, як державний інспектор з карантину рослин пересвідчиться, що підкарантинний вантаж супроводжується карантинним дозволом, є фітосанітарний сертифікат країни-експортера, визначиться щодо фітосанітарного стану країни походження, проведе попередній фітосанітарний контроль підкарантинних матеріалів, що надходять із-за кордону, оформляється акт фітосанітарного контролю у двох примірниках (один - для вантажоотримувача, а другий - залишається на ППКР).

Вивезення підкарантинних матеріалів (за винятком тих, які підлягають знищенню) за межі територій пунктів пропуску всередину країни дозволено тільки за наявності карантинного дозволу, де визначені місце призначення, умови та місця використання чи реалізації підкарантинних матеріалів та карантинного сертифіката, який видається на кожен транспортну одиницю у чотирьох примірниках: перший і другий - віддаються вантажовласнику, третій - надсилається в держінспекцію з карантину рослин за місцем використання вантажу як донесення, четвертий - зберігається та фіксується на ППКР у журналі реєстрації проведення фітосанітарного контролю та видачі карантинних сертифікатів як документ суворої звітності.

При випуску імпортованих підкарантинних матеріалів за межі територій прикордонних пунктів, якщо вони первинно не оглядаються на державному кордоні, у держінспекцію з карантину рослин за місцем призначення вантажу на провізній відомості або на супровідних документах проставляється штамп встановленого зразка про обов'язкове проведення фітосанітарного контролю та експертизи за місцем митного оформлення у присутності державного інспектора з карантину рослин.

Переміщення підкарантинних матеріалів за межі області здійснюється за погодженням з Головною державною інспекцією з карантину рослин України.

В процесі проведення фітосанітарного контролю та/або фітосанітарної експертизи при виявленні на поверхні транспортного засобу, контейнера шкідників у живому стані заражений транспортний засіб разом з вантажем підлягає знезараженню. У разі відсутності шкідників на поверхні транспортного засобу державний інспектор ППКР оглядає підкарантинний матеріал і відбирає зразки від партії підкарантинного матеріалу для проведення експертизи. У разі виявлення карантинних та інших шкідливих організмів вантаж затримується, на провізних документах ставиться відповідний штамп та оформлюється акт затримання (повернення), а зразки - направляються протягом 1 доби на підтвердження до карантинної лабораторії.

Фітосанітарному контролю підлягають вантажі та транспортні засоби до завантаження в місцях їх зберігання (склади, залізничні станції, порти, термінали тощо). Після огляду підкарантинних матеріалів та транспортних засобів проводиться завантаження вантажу і вивезення його до місця призначення.

Переміщення підкарантинних матеріалів і об'єктів, крім тих, що перебувають під митним контролем, з однієї області в іншу без погодження Укрголовдержкарантину забороняється.

Карантинний огляд підкарантинних матеріалів проводиться вторинно: при підозрі на зараженість, під час складування, концентрації (накопичення) та при сортуванні в морських портах, на залізничних станціях, автопереходах, терміналах та підприємствах.

Остаточний висновок про карантинний стан вантажу після знезараження встановлюють на основі повторного огляду та фітосанітарної експертизи.

4. Положення про порядок ввезення і перевірки імпортованого насінневого та садивного матеріалу, деревини, тари.

Підкарантинні матеріали дозволяється ввозити в Україну за наявності: Карантинного дозволу на імпорт (транзит) (далі - карантинний дозвіл), який видає Головна державна інспекція з карантину рослин (далі - Укрголовдержкарантин).

Перевезення вантажу через державний кордон України дозволяється тільки через конкретний пункт (пункти) пропуску, зазначений (зазначені) у карантинному дозволі, який видається на заявлений термін, але не більше ніж на півроку. Оплата за оформлення карантинного дозволу здійснюється за

розцінками, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 24 листопада 1993 року N 953 "Про розцінки на інспектування підкарантинних матеріалів, платних послуг підприємствам, організаціям та громадянам". Початку ввезення або здійснення транзиту здійснюється протягом 5 діб на підставі:

- заяви від отримувача;
- підтвердження про оплату (платіжне доручення, квитанція поштового переказу або ордер банківської установи);
- копії контракту.

Їх подають до Укрголовдержкарантину за 5 днів до оформлення карантинного дозволу.

Не допускається внесення будь-яких змін та доповнень до карантинних дозволів щодо кількості вантажу, характеру підкарантинного матеріалу тощо;

Увезення підкарантинних матеріалів дозволяється у супроводі оригіналу фітосанітарного сертифіката, який видається державним органом з карантину і захисту рослин країни-експортера, який засвідчує фітосанітарний стан вантажу.

У разі проведення знезараження (фумігації) у фітосанітарному сертифікаті вказується інформація про проведення знезараження (назва хімічної речовини та її концентрація, експозиція тощо).

Фітосанітарний сертифікат (оригінал) супроводжує вантаж до пункту призначення, а в разі проведення митного оформлення в пункті пропуску на державному кордоні України оригінал фітосанітарного сертифіката залишається на ППКР, а вантаж до місця призначення направляється у супроводі карантинного сертифіката.

У разі відсутності фітосанітарного сертифіката (за узгодженням з Укрголовдержкарантином) вантаж підлягає поверненню або затриманню для оформлення карантинного сертифіката з попереднім оглядом та фітосанітарною експертизою.

Відсутність інформації про знезараження (фумігацію) не може бути підставою для визнання фітосанітарного сертифіката недійсним.

Увезення підкарантинних матеріалів з країн, що не мають державних органів з карантину і захисту рослин, дозволяється без фітосанітарного сертифіката з попереднім оформленням карантинного дозволу Укрголовдержкарантину, у якому встановлюються фітосанітарні вимоги щодо їх увезення та використання;

Критерії, за якими може бути відмовлено в наданні карантинного дозволу:

- порушення карантинних вимог при здійсненні ввезень;
- надходження матеріалу з регіонів країн, де поширені організми, що є карантинними для України та щодо яких неможливе чи неефективне проведення знезараження;
- увезення не збігається з дозволеними строками та географічним розташуванням місць використання (фітосанітарний стан областей);
- відсутня можливість розміщення насінневого або садивного матеріалу

для карантинної перевірки на приховану зараженість;

-сорті або гібриди насінневого та садивного матеріалу не внесені до Державного реєстру сортів рослин України, придатних для поширення в Україні.

У разі відмови в наданні карантинного дозволу Укрголовдержкарантин письмово повідомляє заявника із зазначенням конкретних причин відмови.

Рішення про відмову у видачі карантинного дозволу на імпорт або транзит може бути оскаржено в центральному органі виконавчої влади з питань аграрної політики та в суді.

Особи, які займаються імпортом, повинні дотримуватись установлених карантинним дозволом та законодавством вимог, зокрема щодо зазначеного в карантинному дозволі пункту пропуску для переміщення вантажу через державний кордон до місця призначення.

У договорах (контрактах) на ввезення підкарантинних матеріалів в Україну можуть установлюватися фітосанітарні вимоги щодо фітосанітарного стану вантажу.

Дозволено ввезення в Україну з інших країн згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року N 672 "Про затвердження Порядку проведення інспектування, огляду, аналізу, обстеження та знезараження підкарантинних матеріалів і об'єктів та їх переліку":

1. Зразків насіння і садивного матеріалу для науково-дослідних і селекційних робіт з обов'язковим проведенням фітосанітарної експертизи на визначення прихованої зараженості при умові висіву (посадки) в інтродукційно-карантинних розсадниках під контролем державних інспекторів з карантину рослин, незалежно від фітосанітарного стану країни-експортера;

2. Насіння і садивного матеріалу, яке є вільним від шкідливих організмів для державного сортовипробування, виробничих і демонстраційних посівів, з попереднім погодженням місць вирощування з Укрголовдержкарантином. Сорт рослин повинен входити до Державного реєстру (у разі відсутності сорту в Державному реєстрі - необхідний дозвіл спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики);

3. Насінневого матеріалу овочевих, квіткових культур та газонних трав, розфасованого в оригінальну упаковку, та посадкового матеріалу лісодекоративних, квітково-декоративних та горшкових культур з метою реалізації тільки після проведення повної фітосанітарної експертизи на зараженість карантинними організмами в карантинних лабораторіях з розміщенням одноразової партії в спеціальному розсаднику (оранжереї) без права реалізації на час проведення експертизи. В разі проведення спільного контролю за місцем вирощування (відвантаження) насінневого та посадкового матеріалу при проведенні лабораторної експертизи враховуються результати проведеної перевірки;

4. Товарних партій підкарантинних матеріалів, що є вільними від карантинних організмів, з метою використання на продовольчі, фуражні

потреби та на техпереробку;

5. Товарних партій зерна і зернопродуктів з продовольчою, фуражною метою та з країн розповсюдження карантинних видів бур'янів, з якими укладені двосторонні угоди, за погодженням з Укрголовдержкарантином, для переробки на спеціально відведених підприємствах;

6. Деревини хвойних порід, що ввозяться в Україну з азіатської частини з 1 квітня до 31 жовтня, яка очищена від кори і не має личинкових отворів діаметром більше 3 мм, утворених вусачами роду *Monochamus*, оброблена сухою парою (Kiln drying) або незаражена;

з 1 листопада до 31 березня допускається ввезення неокорованої деревини, що не має личинкових отворів діаметром більше 3 мм, утворених вусачами роду *Monochamus*.

При виявленні карантинних організмів деревина повинна бути незаражена;

7. Деревину та лісоматеріали, що ввозяться в Україну з США, Канади, Мексики, Японії, Китаю, Південної Кореї, острова Тайвань, Гонконгу, Португалії, які повинні бути:

-очищені від кори і не мати личинкових отворів діаметром більше 3 мм, утворених вусачами роду *Monochamus*;

-оброблені сухою парою (Kiln drying) або незаражені;

8. Кряжі порід червоного дерева, що ввозяться в Україну з країн Близького та Далекого Сходу, Південної і Північної Америки, Океанії у період:

-з 1 квітня до 31 жовтня - підлягають обов'язковому зnezараженню;

-з 1 листопада до 31 березня - підлягають зnezараженню у разі виявлення шкідливих організмів;

9. Поштові відправлення приватних осіб, що містять підкарантинну продукцію рослинного походження (крупя, крім насінневого та садивного матеріалу всіх рослин та картоплі, борошно, сушені та свіжі овочі і фрукти, кава, какао, чай, прянощі, спеції, горіхи, цукор), у кількості до 2 кг для кожного найменування, які є вільними від карантинних організмів.

Підкарантинні матеріали, що ввозяться в Україну, а також транзитні та реекспортні підкарантинні матеріали у пунктах пропуску на державному кордоні України підлягають фітосанітарному контролю державними інспекторами з карантину рослин.

При здійсненні фітосанітарного контролю встановлюється наявність або відсутність будь-яких шкідників, хвороб рослин і бур'янів у підкарантинних матеріалах і об'єктах.

Фітосанітарний контроль підкарантинних матеріалів і об'єктів, транспортних засобів у пунктах пропуску на державному кордоні здійснюється державним інспектором з карантину рослин в зоні митного контролю одночасно з митним оглядом до проведення розвантажувальних операцій, а також у процесі розвантаження чи перевантаження і після його завершення. На цей період на супроводжуючих документах проставляється штамп встановленого зразка. За результатами проведеного огляду ставляться

відповідні штампи. Працівники митниць проводять митне оформлення лише після проведення фітосанітарного контролю і сприяють його проведенню, повідомляючи про надходження підкарантинних матеріалів і об'єктів державним інспекторам з карантину рослин.

Фітосанітарний контроль всіх транспортних засобів, підкарантинних матеріалів, рослинних вкладень у багажах пасажирів, членів екіпажів, команд, а також поштових відправлень, що надходять з-за кордону, реєструється державним інспектором ППКР у журналі реєстрації фітосанітарного контролю та лабораторних експертиз підкарантинних матеріалів і транспортних засобів, що прибувають з-за кордону в Україну через пункт пропуску, а вся інформація про проведені роботи під час чергування, що повинен зробити змінний інспектор, фіксується в журналі чергувань державних інспекторів на ППКР.

Після того, як державний інспектор з карантину рослин пересвідчиться, що підкарантинний вантаж супроводжується карантинним дозволом, є фітосанітарний сертифікат країни-експортера, визначиться щодо фітосанітарного стану країни походження, проведе попередній фітосанітарний контроль підкарантинних матеріалів, що надходять із-за кордону, оформляється акт фітосанітарного контролю у двох примірниках (один - для вантажоотримувача, а другий - залишається на ППКР).

Вивезення підкарантинних матеріалів (за винятком тих, які підлягають знищенню) за межі територій пунктів пропуску всередину країни дозволено тільки за наявності карантинного дозволу, де визначені місце призначення, умови та місця використання чи реалізації підкарантинних матеріалів та карантинного сертифіката, який видається на кожну транспортну одиницю у чотирьох примірниках: перший і другий - віддаються вантажовласнику, третій - надсилається в держінспекцію з карантину рослин за місцем використання вантажу як донесення, четвертий - зберігається та фіксується на ППКР у журналі реєстрації проведення фітосанітарного контролю та видачі карантинних сертифікатів як документ суворої звітності.

При випуску імпортованих підкарантинних матеріалів за межі територій прикордонних пунктів, якщо вони первинно не оглядаються на державному кордоні, у держінспекцію з карантину рослин за місцем призначення вантажу на провізній відомості або на супровідних документах проставляється штамп встановленого зразка про обов'язкове проведення фітосанітарного контролю та експертизи за місцем митного оформлення у присутності державного інспектора з карантину рослин.

Переміщення підкарантинних матеріалів за межі області здійснюється за погодженням з Головною державною інспекцією з карантину рослин України.

В процесі проведення фітосанітарного контролю та/або фітосанітарної експертизи при виявленні на поверхні транспортного засобу, контейнера шкідників у живому стані заражений транспортний засіб разом з вантажем підлягає знезараженню. У разі відсутності шкідників на поверхні транспортного засобу державний інспектор ППКР оглядає підкарантинний матеріал і відбирає зразки від партії підкарантинного матеріалу для

проведення експертизи. У разі виявлення карантинних та інших шкідливих організмів вантаж затримується, на провізних документах ставиться відповідний штамп та оформлюється акт затримання (повернення), а зразки направляються протягом 1 доби на підтвердження до карантинної лабораторії.

Зразки відбираються згідно з діючими нормативними актами з проведення фітосанітарної експертизи. У разі проведення повторної або додаткової фітосанітарної експертизи зразки від деяких партій можуть бути відібрані додатково. Якщо було встановлено зараження, підкарантинні матеріали, транспортні засоби підлягають знезараженню. При неможливості провести знезараження вантаж повертають експортеру, про що складається акт і робиться запис у журналі реєстрації повернутих підкарантинних матеріалів на ППКР, направляють на технічну переробку або вилучають, знищують з оформленням акта вилучення у 2-х примірниках, на провізних документах ставиться штамп, реєструється у журналі реєстрації вилучених і знищених підкарантинних та підконтрольних матеріалів на ППКР. Знищення проводиться після фітосанітарного огляду за межами пункту пропуску на державному кордоні України шляхом спалювання в спеціально відведених місцях, а саме: у пристосованих для цього печах або у санітарних ямах, металевих бочках, ящиках чи контейнерах з пошаровим пересипанням зараженого матеріалу вапном.

У разі виявлення на поверхні транспортного засобу, контейнера або в підкарантинному матеріалі карантинних та інших небезпечних шкідників у живому стані, збудників хвороб рослин чи бур'янів, відкриття транспортних засобів, контейнерів, багажу відбір зразків проводиться на ППКР та під час перевезення працівниками та засобами перевізника або особою, що супроводжує вантаж, у місцях призначення - вантажоодержувачами.

Вантажні роботи з підкарантинними матеріалами в морських і річкових портах, аеропортах, на залізницях та інших пунктах пропуску проводяться тільки з дозволу державного інспектора з карантину рослин після проведення фітосанітарного контролю, що засвідчується штампом на провізних документах.

12

При розвантаженні або перевантаженні підкарантинних матеріалів проводиться фітосанітарний контроль з відбором зразків для встановлення фітосанітарного стану вантажу.

Державний інспектор з карантину рослин контролює зачистку транспортних засобів після перевезення підкарантинних матеріалів і дає рекомендації для проведення знезараження.

Пасажири, члени судових команд, екіпажів літаків, поїзних бригад, водії автотранспорту, що прибувають в Україну, повинні подавати підкарантинні матеріали до фітосанітарного контролю. У разі виявлення в них карантинних шкідників, збудників хвороб рослин чи бур'янів проводиться вилучення та знищення підкарантинних матеріалів з оформленням відповідного акта.

Продовольчі запаси на вітчизняних та закордонних судах, що заражені шкідниками в живому стані, на період перебування судна в порту за вимогою державного інспектора з карантину рослин підлягають знезараженню або

знищенню. Якщо це зробити неможливо, продзапаси у кладових опломбовуються до виведення судна на рейд або в нейтральні води.

При ввезенні підкарантинних матеріалів контейнерами вони повинні супроводжуватись фітосанітарним сертифікатом країни-експортера та відповідати вимогам, передбаченим у карантинному дозволі. Кожний такий контейнер повинен супроводжуватись специфікацією з повним переліком найменувань та кількості матеріалів.

При проведенні карантинного огляду державні інспектори ППКР пересвідчуються, що контейнер знаходиться у технічно справному стані, підкарантинні матеріали супроводжуються фітосанітарними документами. При цьому контейнери оглядаються тільки зовні, без відкриття. На провізних документах проставляється відповідний штамп. Карантинний огляд і фітосанітарна експертиза матеріалів, що транспортуються контейнерами, крім транзитних перевезень, здійснюються у місцях розташування підрозділів митного оформлення митних органів призначення.

Поштові відправлення із вкладенням підкарантинних матеріалів відправляються адресату тільки після проведення огляду і фітосанітарної експертизи, які засвідчують, що матеріал є вільним від карантинних організмів.

На супровідних документах перевірених поштових відправлень державний інспектор ППКР проставляє штамп встановленого зразка. На поштових відправленнях може ставиться штамп французькою мовою.

Насіння, садивний матеріал сільськогосподарських, декоративних, квіткових культур, що пересилаються у поштових відправленнях на адресу науково-дослідних установ, підлягають огляду та фітосанітарній експертизі і направляються за місцем використання або в інтродукційно-карантинні розсадники у супроводі карантинних сертифікатів.

У разі виявлення у багажі та ручній поклажі пасажирів, членів екіпажів, команд, а також в поштових відправленнях, які надходять із-за кордону, заборонених до ввезення підкарантинних матеріалів, державний інспектор ППКР має право на їх вилучення і знищення. На вилучений матеріал державний інспектор ППКР оформляє акт вилучення і знищення в двох примірниках, один з яких залишається на пункті пропуску з карантину рослин, а другий - віддається або надсилається власнику підкарантинного матеріалу. На супровідних документах ставиться штамп та реєструється в журналі реєстрації вилучених і знищених підкарантинних та підконтрольних матеріалів на ППКР.

Підкарантинні матеріали, які надходять для міжнародних виставок, підлягають фітосанітарному контролю і фітосанітарній експертизі за місцем проведення виставок. Після закінчення виставок експонати підлягають поверненню в країну, з якої вони були завезені, або переданню в інтродукційно-карантинний розсадник (оранжерею) для перевірки на приховану зараженість (насіenneвий або садивний матеріал), або знищенню. При виявленні підкарантинних матеріалів, заражених карантинними організмами, державний інспектор з карантину рослин дає розпорядження

щодо проведення необхідних карантинних заходів. Кожен окремий випадок щодо використання виставкових підкарантинних матеріалів слід обов'язково погоджувати з Укрголовдержкарантином.

Державні інспектори з карантину рослин при ввезенні великих партій підкарантинних матеріалів (насіннєвий та садивний матеріал, фрукти, овочі та інше) проводять спільні дослідження з державними службами з карантину і захисту рослин інших країн з метою відповідності підкарантинних матеріалів фітосанітарним вимогам.

Коли проводяться спільні дослідження підкарантинних матеріалів спеціалістом карантинної служби України в країні-експортері, на фітосанітарних документах проставляється штамп з підписом перевіряючого інспектора, а карантинний огляд та експертиза проводяться за місцем надходження таких матеріалів.

Фітосанітарний контроль підкарантинних матеріалів і об'єктів проводиться державними інспекторами з карантину рослин також у місцях розташування підрозділів митного оформлення митних органів призначення.

Працівники митниці проводять митне оформлення вантажів тільки після проведення фітосанітарного контролю. Допускається проведення за оцінкою інспектора з карантину рослин вибіркового фітосанітарного огляду або огляду на складі в міру накопичення підкарантинних вантажів з низьким рівнем фітосанітарного ризику, враховуючи характер вантажу та країну- експортера. При цьому на провізних документах проставляється відповідний штамп "Під фітосанітарним контролем". Після проведення фітосанітарного контролю на митній декларації додатково проставляється штамп "Ввезення в Україну дозволено". Державний інспектор з карантину рослин входить до складу комісії при огляді вантажів, що надходять. Оформлення проводиться за технологічною схемою, затвердженою начальниками карантинних інспекцій та начальниками регіональних митниць або начальниками митниць.

Без узгодження з Укрголовдержкарантином, без карантинного дозволу і без фітосанітарного сертифіката в пункті пропуску на державному кордоні дозволяється ввезення в Україну:

1. Переробленої рисової соломки і виробів з неї, ворсувальних шишок, хни, басми;
2. Художньо-декоративних та технічних виробів, виробів народних промислів із деревини (меблів, агломерованої паркетної фрези, заготовок для тари, ДВП, ДСП тощо);
3. Дерев'яної тари, що не виділена окремою товарною позицією;
4. Дерев'яних рам для картин, фотографій, дзеркал;
5. Свіжих плодів, овочів (крім картоплі) у кількості, що не перевищує 2-х кг кожного найменування на одну особу, у ручній поклажі та в поштових відправленнях;
6. Продукції рослинного походження, вільної від карантинних організмів, яка передбачена для харчування команд суден, екіпажів літаків і персоналу інших видів транспорту;
7. Кави меленої у вакуумній упаковці, кави розчинної, какао тертого,

какао-масла, дріжджів, тютюнових виробів, кондитерських виробів, виробів з борошна, крохмалю;

8. Зрізу живих квітів (крім хризантем та гіацинтів) не більше 50 штук.

В окремих випадках, за узгодженням з Укрголовдержкарантином дозволено ввезення без карантинного дозволу, але за умови проведення фітосанітарного контролю і за наявності фітосанітарного сертифіката країни-експортера:

1. Зразків насіння і садивного матеріалу рослин, які надходять для наукових досліджень (обмін генофондом) на адресу Національного центру генетичних ресурсів рослин, ботанічних садів та наукових установ України з наданням про це відповідних листів та в разі необхідності - за узгодженням зі спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

Насіння і садивний матеріал, що пересилаються у поштових відправленнях на адресу співробітників науково-дослідних установ у якості обміну генофондом, обміну між ботанічними садами чи для інших наукових досліджень, супроводжуються фітосанітарним сертифікатом країни-експортера і підлягають огляду та фітосанітарній експертизі державними інспекторами з карантину рослин без оформлення карантинного дозволу;

2. Зразків сільськогосподарської продукції і сировини, яка надходить для зовнішньоторговельних установ України (розмір одного зразка не повинен перевищувати 5 кг).

Зразки підкарантинних матеріалів, що надходять для зовнішньоторговельних установ, підприємств, організацій, підлягають фітосанітарному контролю на загальних умовах. При виявленні в таких матеріалах карантинних та інших шкідливих організмів вони підлягають знезараженню, поверненню, переробці або знищенню.

Заборонено ввезення в Україну з інших країн:

1. Транспортних засобів і підкарантинних матеріалів, які заражені карантинними організмами;

2. Збудників хвороб рослин, культур живих грибів, бактерій, вірусів, комах, кліщів, нематод, які ушкоджують рослини (за винятком зразків, що надходять для наукових досліджень), ввезення та подальше використання яких необхідно узгоджувати з Укрголовдержкарантином;

3. Ґрунту;

4. Насінневого матеріалу сільськогосподарських культур, картоплі, садивного матеріалу, плодкових, лісових і декоративних культур та зрізу квітів з країн розповсюдження карантинних організмів (шкідники, хвороби рослин і бур'яни) з метою використання для виробничих посівів і посадок без проведення контролю з боку спеціалістів карантинної служби України в місцях відвантаження (вирощування) продукції;

5. Насіння і садивного матеріалу всіх рослин, картоплі в поштових відправленнях приватних осіб та ручній поклажі, багажі пасажирів, членів команд суден, екіпажів літаків, гелікоптерів та інших видів транспортних засобів;

6. Пакувальної деревини, яка не очищена від кори та не пройшла термічної або хімічної обробки;
7. Деревини бамбука та хімічно необроблених виробів з нього без проведення знезараження;
8. Пиломатеріалів, які не очищені від кори;
9. Кори з деревини хвойних порід.

Питання для самоконтролю

Повноваження головного інспектора з карантину рослин.

Службові повноваження інспектора з карантину рослин України.

Правові обов'язки інспектора з карантину рослин України.

Що повинен знати державний інспектор з карантину рослин України в межах своїх повноважень?

Головні кваліфікаційні вимоги до працівників фітосанітарної служби України.

Обовязки провідних спеціалістів інспекції - державних інспекторів з карантину рослин.

Мета і завдання фіто санітарного контролю.

Об'єкти фітосанітарного контролю.

Порядок здійснення фіто санітарного контролю.

Порядок ввезення підкарантинних матеріалів.

Документи на імпортований насіннєвий та садивний матеріалу деревини, тару.

Порядок та вимоги щодо перевірки імпортного насіннєвого та садивного матеріалу, деревини, тари.